

'De kikkers hebben er met de zilverreiger een geduchte vijand bijgekregen en jonge hazen en kuikens hebben veel last van kraaien'.

JAGERS

LEO KRAMER

Heimwee naar een Veld vol weidevogels

In vroeger jaren verdeelden boeren, jagers en vissers de oogst van het Wormer- en Jisperveld. Het genot van het Veld ligt vandaag de dag bij veel meer partijen. Denk daarbij aan de roeivereniging, de ijsverenigingen en Vereniging Natuurmonumenten die vanaf 1936 gronden aankocht. En er zijn meer partijen die in toenemende mate een stem hebben: natuurliefhebbers, sportvissers, kanoërs, watersporters, bewoners van zomerhuisjes, Eilanders, (nieuwe) bewoners en sinds de invoering van de Flora- en faunawet (inmiddels opgegaan in de Wet natuurbescherming) ook de provincie Noord-Holland. Doordat er tegenwoordig meer belanghebbenden zijn, die vaak ook nog eens uiteenlopende belangen hebben, is het maken van afspraken over het gebruik van het Veld tegenwoordig veel complexer dan vroeger.

Veel veranderingen

In de decennia na de Tweede Wereldoorlog veranderde het Nederlandse buitengebied in hoog tempo. Het stedelijk gebied groeide en mensen kregen meer vrije tijd. De bewoners van de steden gingen het buitengebied voor recreatie gebruiken. Natuurrecreatie werd vanuit de overheid gestimuleerd.

De stedeling, de natuurbeschermer en de jagers kwamen als groepen steeds verder van

elkaar te staan. In de vorige uitgave van de Gidsengids uit 1996 staat te lezen: 'Een groot deel van de maatschappij vindt jacht ethisch en maatschappelijk onverantwoord. De huidige minister van Landbouw en Visserij heeft de jachtmogelijkheden zeer sterk beperkt.' De Flora- en faunawet (1999) bracht het aantal bejaagbare wildsoorten terug van 29 naar zes.

Onbekendheid met de jacht en vooringenomen meningen maken het bespreken van het nut en de noodzaak van menselijk ingrijpen via jacht lastig. Politici die afhankelijk zijn van stemmen zullen niet snel voor jacht pleiten. Ook natuurorganisaties zijn afhankelijk van leden waaraan het lastig is uit te leggen dat het moedwillig doden van dieren bijdraagt aan de biodiversiteit.

Geschiedenis van de Jagersvereniging

Jagersvereniging Banne Wormer, Jisp en Neck is in 1955 opgericht. Alle individuele jagers in het Veld hebben zich toen in één vereniging verzameld. Geen van de jagers kon zonder medeweten en toestemming van de Jagersvereniging het Veld in. Voor die tijd was dat echt uniek. Tot op de dag van vandaag heeft alleen de Jagersvereniging het recht om een jachthuurovereenkomst met een grondeigenaar aan te gaan.

Pas in 2017 is in de Wet natuurbescherming opgenomen dat elke jachthouder verplicht

is om zich bij een wildbeheereenheid (WBE) aan te sluiten. Vermoedelijk zal de wetgever komende jaren nog een stap verder gaan: het jachtrecht wordt dan niet meer toegekend aan een jager, maar aan de WBE. Dat is bij onze Jagersvereniging dus al ruim zestig jaar zo! Niet elke jager zal het er mee eens zijn, maar het is voor de flora en fauna ongewenst dat er binnen één werkgebied verschillende jagers hun gang kunnen gaan zonder dat zij zich aan lokaal beleid hoeven te committeren.

In 1990 heeft de Jagersvereniging de status Wildbeheereenheid gekregen. Eind 2017 is de vereniging gefuseerd met twee omliggende verenigingen en maakt zij deel uit van Wildbeheereenheid Laag Holland. Die fusie was noodzakelijk: de administratie en de juridificering werden steeds zwaarder en er kwam druk vanuit de provincie Noord-Holland om grotere WBE's te creëren.

Natuurmonumenten en de Jagersvereniging maakten al in 1985 afspraken over een Smientenbeheerplan voor De Marken (uit te spreken als De Merken) en het omliggende gebied. Dit is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen twee partijen waarvan 'de buitenwacht' vaak denkt dat zij tegenover elkaar staan. De Marken werd toen aangewezen als opvanggebied voor smienten, waarschijnlijk de eerste 'speciale beschermingszone' van Nederland.

Natura 2000

Het besluit in 2002 om de Habitat- en Vogelrichtlijn van Natura 2000 over het Wormer- en Jisperveld te leggen zorgde bij jagers voor veel onrust. Volgens de Europese richtlijnen zou bestaand gebruik (zoals jacht) toegestaan blijven. Nederland bepaalde echter als enige land in Europa dat het bestaande gebruik door

jagers daar niet onder viel. Bezwaar aantekenen hielp niet.

In 2004 werd de Vogelrichtlijn verder uitgebreid: geen jacht in Natura 2000-gebieden. Met die uitbreiding werd jacht verboden. Of toch weer niet? 'Schadebeheer' deed namelijk formeel zijn intrede. Wat in vroeger tijden een simpele afspraak tussen jager en grondeigenaar/gebruiker was, werd een gecompliceerde juridische kwestie, waarbij de Faunabeheereenheid namens Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten kan besluiten om Wildbeheereenheden toe te staan om te jagen. Het is mogelijk om elk FBE-besluit aan de rechter voor te leggen. Alleen al binnen de provincie Noord-Holland hebben bezwaarmakers (meestal Stichting Kritisch Faunabeheer) ondertussen vijftig besluiten bij de hoogste rechter aangevochten. De uiteindelijke besluiten zijn mede door die rechtszaken zo laat en zo gehavend in werking getreden dat schadebestrijding in het Wormer- en Jisperveld lang onmogelijk was. Daardoor zijn er zo veel ganzen en vossen dat ze de Natura 2000-doelstellingen behoorlijk in de weg zitten.

De Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en haar leden houden zich vanouds aan zelf opgelegde regels, de zogenaamde weidelijkheidsregels. Deze gedragsregels zijn tegenwoordig in de wet opgenomen. De provinciale besluiten zaten deze weidelijkheidsregels meer dan eens in de weg. Alleen al de weidelijkheidsregel dat een jager nooit meer mag schieten dan voor uiteindelijke consumptie bestemd is, wordt door de huidige wet- en regelgeving gefrustreerd. Tegenwoordig dwingt de overheid de wildbeheereenheden om deze regel te overtreden. Als de WBE's de regels niet overtreden, dan krijgen de boeren fikse kortingen op de schadevergoeding.

Met de instelling van Natura 2000-gebieden lijken de oude schoenen weggegooid te zijn zonder dat er nieuwe waren aangeschaft. Het toezicht door het sociale netwerk van jagers, vissers en boeren is weg. We leven nu niet meer in de tijd dat 'ome Henk' als ijsmeester, brandweerman en jager de jeugd meenam om de natuur te ontdekken, maar hen ook streng toesprak bij overtreding van de regels. Dat waren de tijden dat Jan van der Geld als beheerder van Natuurmonumenten dagelijks zijn rondje deed, Henk Stam als onbezoldigd politiemann en jager de hardvaarders eerst waarschuwde en pas beboette als ze hard bleven varen en boswachter Ed Zijp de verbindende factor tussen bewoners en veldbeheerders was.

Chaos vanaf 2002

Vanaf 2002 is jacht en schadebeheer chaotisch. De jager wist en weet vaak nog steeds niet waar hij of zij aan toe is. Dat geldt ook voor de bijzondere opsporingsambtenaren. Binnen ons werkgebied gelden voor ganzenbeheer meerdere regimes (landelijk, provinciaal, Schiphol, WJV-ganzenbeheerplan). De regels in de verschillende regimes spreken elkaar nogal eens tegen en ze kunnen vaak op verschillende manieren uitgelegd worden. Daardoor is effectief ganzenbeheer praktisch niet uitvoerbaar.

In de meeste provincies is jacht binnen Natura 2000-gebieden nu weer mogelijk. Men gaat er daarbij van uit dat jacht in de periode van de jacht (de winter) niet verstorend is. Adviesbureau Altenburg en Wymenga en onze Jagersvereniging onderzoeken samen in opdracht van Bll12 (een uitvoeringsinstantie voor de twaalf provincies) of deze stelling klopt. Mocht uit dat onderzoek blijken dat jacht niet verstoort, dan kan de WBE eindelijk weer

gesprekken opstarten om het beheer op te pakken.

Daarnaast is het draagvlak voor jacht en schadebestrijding de afgelopen jaren fors toegenomen. Een groeiend deel van de Nederlandse bevolking vindt het beheer van fauna niet meer onethisch en maatschappelijk onverantwoord. Dat heeft vooral te maken met het feit dat de jagersverenigingen van nu veel meer bereid zijn om uitleg te geven en inzage te geven in wat zij doen en waarom, maar zeker ook meer open staan voor commentaar.

Ganzenbeheerplan

Door de invoering van Natura 2000-regels is het beheermandaat verplaatst van lokale mensen uit de praktijk naar goedbedoelende mensen achter een bureau, die vaak geen idee van de gevolgen hebben. Predatoren krijgen de overhand. Vossen hebben inmiddels ruim baan, evenals de kraaiachtigen. Een eerste landelijk georganiseerd overleg in 2009 in de keuken van de voorzitter van onze Jagersvereniging met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Faunabeheereenheid, de KNJV en gedeputeerde Jaap Bond heeft ertoe geleid dat er op landelijk niveau nagedacht ging worden over het beheer van ganzen. Alle waarschuwingen aan de provincie en instanties over de toen nog beheersbare aantallen ganzen ten spijt duurde het tot 2014 voordat men tot de conclusie kwam dat de partijen niet tot overeenstemming konden komen.

In 2015 werd er een Ganzenbeheerplan voor het Wormer- en Jisperveld opgesteld. Het advies was om dit Ganzenbeheerplan op te nemen in een lokaal faunabeheerplan, waarbij er ook aandacht was voor het toenemende aantal predatoren in het Veld. Dat advies werd niet overgenomen. Er kwam een Ganzenbeheerplan

dat in de praktijk niet uitlegbaar en niet uitvoerbaar was. Eind december 2020 heeft Gedeputeerde Staten de goedkeuring ingetrokken, in afwachting van een nieuw en beter plan.

Er gaan ook zaken goed

Gelukkig is niet alles verdwenen. Nog steeds kunnen de beheerders van Natuurmonumenten, de boeren, de beroepsvissers en de jagers elkaar goed vinden. Er is niet veel begrip voor het beleid van de provincie. De Jagersvereniging vindt dat het Veld hierdoor achteruitgaat.

De extreme drukte van de weidevogels in het voorjaar heeft plaatsgemaakt voor een extreme drukte van ganzen en toenemende recreatie. De kikkers hebben er met de zilverreiger een geduchte vijand bijgekregen en jonge hazen en kuikens hebben veel last van kraaien. Speelse hazen op vrijerspad verdrinken door nieuwe,

te hoge walbeschoeiingen. Ook kuikens van eenden hebben hier last van.

Het aantal vossen in het Veld is schrikbarend hoog. Het laatste jaar dat de Jagersvereniging nog voluit vossen mocht beheren (2014) stond de teller in één jaar op 32 vossen. Reken eens uit hoeveel vossen er in 2022 zouden zijn als er dat jaar niet beheerd was. Ga daarbij uit van zestien moertjes die gemiddeld zes jongen per jaar krijgen en dat de vrouwelijke jongen van een bepaald jaar in de volgende jaren ook weer elk jaar gemiddeld zes jongen krijgen.

Er is ook goed nieuws: de roofvogels (behalve de velduil) doen het goed, de lepelaar doet het goed, fazanten doen het goed en we komen nog steeds roerdampen tegen, soms letterlijk naast een vos.

